

Het begon in Valkenburg aan de Geul met de vraag: waar moeten we beginnen? In het transitieproces werd uiteindelijk verder gekeken dan het behalen van de klimaatdoelen. De oplossing werd gevonden in drie vormen van draagkracht. Als we de warmtebehoefte écht begrijpen, zullen we in staat zijn grote stappen te zetten.

Valkenburg aan de Geul laat het zien

De warmtetransitie is meer dan CO₂ reduceren

Hoe komen we ooit van het gas af? Waar koken we straks op? Hoe verwarmen we onze huizen? De energietransitie stelt ons voor allerlei uitdagingen. Om deze uitdagingen tot een succes te maken, is draagkracht essentieel. Dit betreft draagkracht op zowel beleidsmatig-juridisch, planologisch-milieukundig als participatief gebied. Alleen zo kunnen we een succesvolle energietransitie bewerkstelligen die meer is dan het behalen van de doelstellingen om CO₂-en energieneutraal te worden.

De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft in samenwerking met Antea Group belangrijke stappen gezet in de draagkracht voor de Transitievisie Warmte. Vanaf de start-analyse tot en met de uitvoeringsplannen

is een doordacht proces essentieel voor het succes. De gemeente heeft gekozen voor een benadering die gebaseerd is op het uitgangspunt dat de energietransitie breder is dan het behalen van de klimaatdoelen alleen. Deze ambities moeten weliswaar bereikt worden, maar dat kan alleen als op meerdere vlakken draagkracht voor deze ambities bestaat. Deze kan worden gecreëerd wanneer allereerst wordt geana-

lyseerd wat er juridisch-beleidsmatig mogelijk is op het gebied van de energietransitie. Deze analyse wordt aangevuld met onderzoek naar wat er feitelijk gerealiseerd kan worden in een gebied en wat de wensen en behoeften van de bevolking zijn. Wel moet benadrukt worden dat dat deze vormen van draagkracht elkaar beïnvloeden en de mate waarin een vorm zich manifesteert per project verschillend is.

Alleen met draagkracht kunnen we een succesvolle energietransitie bewerkstelligen

FOTO: UNSPLASH.COM/ PRISCILLA DU PREEZ

Verschillende soorten draagkracht

In de eerste stap staat de **juridisch-beleidsmatige draagkracht** centraal. In Valkenburg aan de Geul is eerst gekeken naar de regelgeving en (lokaal) beleid zodat we weten welke verplichtingen en ambities er zijn met betrekking tot de energietransitie. Zo is bekend dat er eind 2021 een Transitievisie Warmte klaar moet liggen en dat deze ingebed moet zijn in de Regionale Energiestrategie (RES). Dit vullen we aan met een analyse van wat er beleidsmatig gewenst en/of maximaal toelaatbaar wordt beschouwd. Welk beleid bestaat er al en hoe kan de Transitievisie Warmte hierop aansluiten? Op basis van deze analyse ontstaat een beeld van wat 'op papier' mag en gewenst is.

WAT IS DRAAGKRACHT?

Draagkracht is het vermogen om lasten te dragen. De aard van deze lasten is uiteenlopend van bijvoorbeeld financiële lasten tot lasten voor de aarde. Het vermogen dat nodig is om deze lasten te dragen verschilt per gebied.

In Valkenburg aan de Geul zijn de mogelijkheden die in de gemeente aanwezig zijn geanalyseerd: de **draagkracht van de fysieke leefomgeving**. Door middel van een startanalyse, met een nulmeting, besparingskaart en warmtekansenkaart, zijn de mogelijkheden in de fysieke leefomgeving in beeld gebracht. Is er ruimte op (grote) daken of in het buitengebied om

energie op te wekken? Is er een warmtenet aanwezig? Zijn er andere beschikbare warmtebronnen, zoals aardwarmte? En zo ja, wat is de capaciteit hiervan? Zo is een reëel beeld ontstaan van de mogelijkheden binnen de gemeente met planologische en milieukundige. Deze bepalen gezamenlijk of en in welke mate de gemeente draagkracht heeft voor (nieuwe) voorzieningen voor de opwek en het transport van duurzame energie. Oftewel, wat de draagkracht is van de fysieke leefomgeving.

De laatste vorm van draagkracht die essentieel is gebleken voor een succesvolle energietransitie is **participatieve draagkracht**. In Valkenburg aan de Geul is inmiddels het participatietraject opgestart. Dit traject wordt gebruikt om te verkennen

WAAR GAAT HET OVER?

De energietransitie gaat over het maximaal benutten en gelijktijdig maximaal beschermen van een gebied. Zo kunnen landschappen met erfgoedwaarde (zoals de Beemster) beschermd worden voor ontwikkelingen die de waarde van het landschap negatief beïnvloeden, terwijl distributiehallen en -terreinen juist benut kunnen worden voor de opwekking van duurzame energie.

BRON: ENERGIE COLLECTIEF CAPELLE

voor welke oplossingen draagkracht bestaat onder diverse groepen en belanghebbenden. Een voorbeeld van een waardevol inzicht is gekomen uit de energietransitiescan onder de bewoners. Daaruit bleek dat bewoners verschillende houdingen aannemen, zoals proactief of juist afwachtend. Daarnaast is onderscheid gemaakt op basis van de impact die de energietransitie voor belanghebbenden heeft. Het clusteren van bewoners in dergelijke groepen heeft ons vervolgens geholpen om een communicatieboodschap op maat te maken. Een gedifferentieerde boodschap is van belang gebleken, daarom wordt rekening gehouden met specifieke groepen burgers (zoals vitale senioren, doorsneegezinnen, mensen met een beperking, etc.).

De gemeente, vastgoedeigenaren en netbeheerders dragen bij aan het in beeld brengen van de draagkracht van de fysieke leefomgeving. De volgende stap wordt om de lokale bewoners en ondernemers te benaderen met een helder verhaal over de verplichtingen en ambities met betrekking tot de energietransitie (juridisch-beleidsmatig draag-

vlak) en de mogelijkheden in de gemeente (draagkracht van de fysieke leefomgeving). Dit participatietraject moet draagvlak bij burgers en ondernemers creëren voor de visie. De kern van de aanpak is om op zoek te gaan naar onderliggende kansen, wensen en pro-

behaven van de klimaatdoelen. De analyse van deze drie vormen van draagkracht kost tijd en dat betekent dat niet zomaar begonnen kan worden met het realiseren van voorzieningen voor de opwek en het transport van duurzame energie. Pas wanneer de warmtebehoefte

Pas wanneer de warmtebehoefte écht begrepen wordt, kunnen er grote stappen worden gezet

blemen waarvoor de Warmtetransitie ingezet kan worden als deel van de oplossing.

Tenslotte: draagkracht essentieel

Voor een succesvolle energietransitie is het essentieel dat er draagkracht bestaat. Zowel juridisch-beleidsmatige draagkracht, draagkracht van de fysieke leefomgeving als participatieve draagkracht. Door middel van een realistische en pragmatische aanpak ontstaan haalbare doelen die verder gaan dan het

écht begrepen wordt, kunnen er grote stappen worden gezet.

Samengevat zou je drie succesfactoren kunnen onderscheiden voor een draagkrachtige warmtetransitie:

- Breng de data voor de startanalyse in beeld en neem daarin ook de ruimtelijke, juridische aspecten mee
- Breng alle typen bewoners in beeld ten behoeve van inclusiviteit
- Richt de vervolgaanpak en de communicatiestrategie in op de optimale draagkracht voor een haalbaar en betaalbare transitievisie. ✱